Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Suomen opiskelija-asunnot SOA ry kiittää asiantuntijapyynnöstä koskien yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamista.

Suomen opiskelija-asunnot SOA ry on opiskelija-asuntoyhteisöjen valtakunnallinen edunvalvonta- ja yhteistyöjärjestö. SOA:n jäseninä on 22 opiskelija-asuntoyhteisöä sekä opiskelijajärjestöt Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ja Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK. Jäseninä olevat opiskelija-asuntoyhteisöt toimivat tärkeimmillä opiskelupaikkakunnilla ja ne omistavat yhteensä yli 45 000 vuokra-asuntoa, jotka tarjoavat kohtuuhintaisen kodin noin 70 000 opiskelijalle. Valtaosa asunnoista on rakennettu valtion tuella. Opiskelija-asuntoyhteisöt ovat yleishyödyllisiä yhteisöjä, joko säätiöitä, kaupunkien omistamia yhtiöitä, ylioppilaskuntia tai yhdistyksiä. Ne eivät jaa osinkoa tai muuta etuutta perustajilleen tai omistajilleen. SOA:n jäsenyhteisöjen tavoitteena on tarjota opiskelijoiden toiveita ja tarpeita vastaavia asuntoja kohtuulliseen hintaan.

Asumistuen leikkaus heikentää opiskelijoiden toimeentuloa

Opiskelijat ovat suurin asumistuen saajaryhmä. Asumistukea saa 162 527 opiskelijaruokakuntaa (31.12.2022) eli 43 prosenttia asumistukea saavista ruokakunnista. Asumistukea sai vuonna 2022 46 prosenttia korkeakouluopiskelijoista[1].

Suurin osa opiskelijoista on erittäin pienituloisia. Asumistukea saavien yhden hengen opiskelijaruokakuntien keskimääräinen asumistukeen vaikuttava tulo oli vain 574,82 euroa kuukaudessa ja kaikilla opiskelijaruokakunnilla 718,15 euroa kuukaudessa. Opiskelijabarometri 2022 -aineiston mukaan opiskelijoilla on keskimäärin käytössä

[1] Saari, J., Koivuranta, S., & Nevalainen, E. (2023). Eurostudent VIII–Opiskelijatutkimus 2022. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:34. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165195/OKM_2023_34.pdf

(nettona) 1198,94 euroa kuukaudessa. Opiskelija-asunnoissa asuvilla vastaava summa on vain 861,46 euroa.

Asumistuella on merkittävä rooli opiskelijoiden toimeentulossa ja siksi asumistuen supistaminen kaventaa merkittävästi opiskelijoiden toimeentuloa. Lakiluonnoksessa arvioidaan tuen supistuvan opiskelijaruokakunnilla keskimäärin 76 euroa. 6,5 prosenttia tuensaajaruokakunnista tippuisi kokonaan tuen piiristä. Leikkauksen vaikutus korostuu yksinasuvilla opiskelijoilla, sillä yksinasuvilla asumismenojen tulo-osuus on keskimäärin suurin.

Opiskelijoiden päätoimi, opiskelu, edellyttää usein asumista kalliiden asumiskustannusten kasvukeskuksessa, vaikka opiskelijoiden tulotaso on pieni. Asumistuessa hyväksytyt enimmäisasumismenot ovat merkittävästi markkinavuokria pienemmät. Opiskelija-asunnot ovat markkinavuokria edullisempia, mutta opiskelija-asuntoja ei riitä läheskään kaikille halukkaille – edes solussa. Opiskelijoilla on siis niukasti mahdollisuuksia sopeuttaa talouttaan muuttamalla edullisempaan asuntoon. Vaihtoehdoiksi jää jäljelle työskentelyn lisääminen, mikä hidastaa valmistumista, sekä suurempi opintolainan nostaminen, mikä lisää velkaantumista.

SOAn näkemyksen opiskelijoiden asumiskäyttäytymisen muutoksella tai asuntomarkkinoiden sopeutumisella ei ole juurikaan edellytyksiä lievittää asumistukileikkauksen tekemää lovea opiskelijoiden toimeentuloon.

Yksin asumisen yleistyminen on pitkäaikainen trendi, eikä yleinen asumistuki ole sen juurisyy

Yksin asuminen on yleistynyt opiskelijoilla pitkään. Opiskelijoiden toive asua yksiöissä soluasuntojen sijaan on tunnistettu jo ainakin 1990-luvun lopulla:

> *”Odotukset asumisen tason suhteen muuttuvat ajan myötä. Yleinen elintason nousu lisää asunnoille asetettavia laatuvaatimuksia. Tämä on erityisen selvästi ollut havaittavissa opiskelija-asuntomarkkinoilla. Yksityisyyden vaatimukset ovat kasvaneet ja soluasunnon sijaan halutaan asua yksiöissä.”*
>
> Haverinen et al. (1998)[2]

Yksin asumisen yleistyminen ei siis ole vuoden 2017 asumistukimuutoksen synnyttämä ilmiö, vaan pitkäaikainen trendi. Ilmiö on myös ymmärrettävä eikä rajaudu vain opiskelijoihin. Asumistaso on noussut koko yhteiskunnassa – opiskelijat mukana vanavedessä – ja yksinasuminen on samalla yleistynyt.

Vuoden 2017 asumistukimuutos kuitenkin kiihdytti kehitystä. Opiskelijoiden siirto yleiseen asumistukeen vuonna 2017 kasvatti yksinasuville opiskelijoille maksettavaa tukea paremmin vuokratasoa vastaavaksi. Samanaikaisesti yleiseen asumistukeen siirtymisen kanssa kasvanut yksiötarjonta on tuonut yksiön useamman ulottuville. Asumistuki ja tarjonnan kasvu siis mahdollistivat yksinasumisen yleistymisen vuoden 2017 jälkeen, mutta eivät ohjanneet tai pakottaneet siihen.

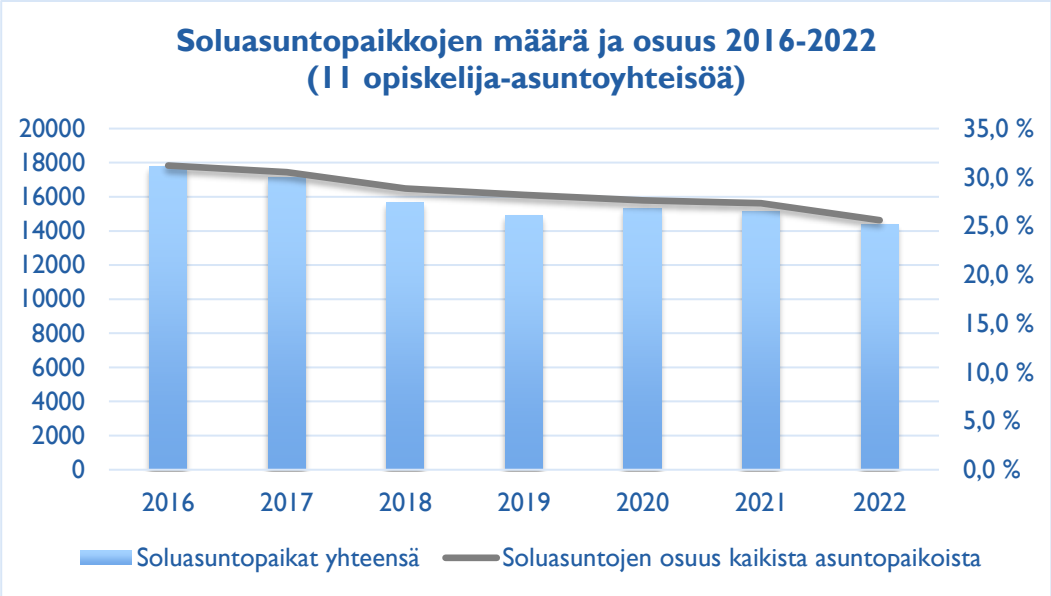
[2] Haverinen, K., Meriläinen, A., Kontio, T., Riiheläinen, J., Fasoulas, G. & Vapanen, V. (1998). Soluasuntojen ja opiskelija-asuntojen perusparantaminen. Suomen ympäristö 224. Ympäristöministeriö, asunto- ja rakennusosasto.

Yksin asuminen on siis yleistynyt myös asumistukea edeltäneen asumislisän aikana, vaikka asumislisä jäi jatkuvasti jälkeen markkinavuokrista. Asumistukeen esitetyt leikkaukset siis tuskin kääntäisivät pitkään jatkunutta trendiä kuin korkeintaan tilapäisesti, vaikka toimeentulon tuntuva heikennys ohjaakin etsimään mahdollisimman edullista asumista.

Soluasuntokanta on supistunut

Opiskelija-asuntoyhteisöt ovat jo pitkään – jo ennen asumistukimuutosta – reagoineet opiskelijoiden muuttuneeseen asuntokysyntään vähentämällä soluasuntojen osuutta asuntotarjonnasta ja kasvattamalla yksiöiden määrää.

SOA kerää vuosittain jäsenistöltään tietoa muun muassa asuntokannasta. Yhdeltätoista jäsenyhteisöltä löytyy täysi vertailukelpoinen tilastosarja asuntopaikkojen kokonaismäärästä ja soluasuntopaikoista vuodesta 2016 lähtien. Näillä yhteisöillä oli vuonna 2016 yhteensä 17 778 soluasuntopaikkaa, jotka muodostivat 31,2 prosenttia kaikista yhteisöjen asuntopaikoista. Vuoden 2022 loppuun mennessä solujen määrä oli laskenut 14 361 asuntopaikkaan ja solut muodostivat enää 25,6 prosenttia asuntopaikkamäärästä. Jos tämän nämä luvut yleistää Suomen koko opiskelija-asuntokantaan, noin 75 000 asuntopaikkaan, soluasuntopaikkojen määrän voi arvioida vähentyneen noin 4200 asuntopaikalla vuodesta 2016.

Soluasuntotarjontaa on vähennetty monella tapaa. Hyvillä sijainneilla olevia soluasuntoja on pyritty muuttamaan muiksi, kysytymmiksi asuntotyypeiksi perusparannusten yhteydessä. Kampusten sijainnin kannalta heikoiksi – esimerkiksi oppilaitosten muuttojen myötä – muodostuneilla sijainneilla olevista solukohteista on toisinaan luovuttu ja kohteet korvattu rakentamalla opiskelijoiden kannalta parempiin sijainteihin. Yksittäisissä tapauksissa soluasuntokantaa on vähennetty purkavalla uudis- tai täydennysrakentamisella. Soluasuntokannan vähentäminen on pääosin kohdistunut kohteisiin, jotka ovat peruskorjauksen tarpeessa. Tällöin ei ole mielekästä tehdä merkittävää lisäinvestointia kohteeseen, jonka asuntokanta ei vastaa opiskelijoiden toiveita.

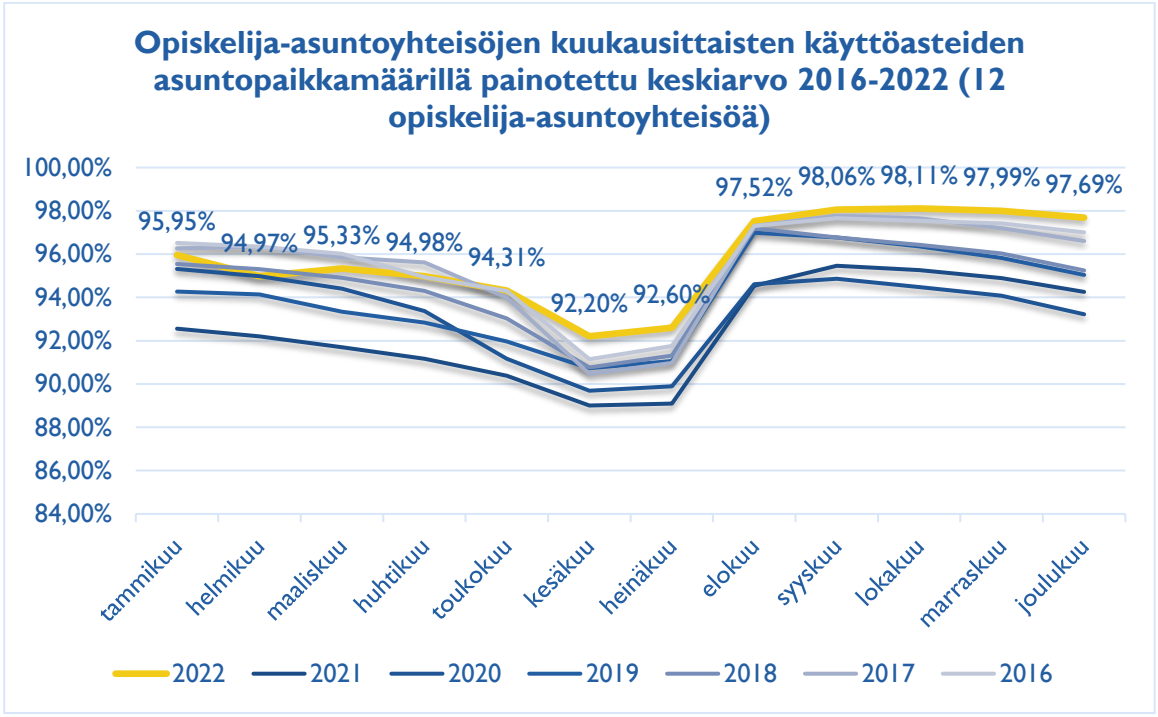
Soluasuntotarjonnan kasvattaminen on taloudellisesti riskialtista. Soluasumisen väheneminen on pitkäaikainen trendi, joka on käynnistynyt kauan ennen asumistukiuudistusta. Rakennukset ovat vuosikymmenten mittaisia investointeja, ja opiskelijoiden tuet ennättävät muuttua moneen kertaan niiden vuosikymmenten aikana. Ei ole taloudellisesti perusteltua tuottaa uudiskohteita, jotka valmistumishetkelläkään eivät vastaa opiskelijoiden asuntokysyntää.

Laajamittainen paluu soluasumiseen ei siis ole opiskelija-asuntokannassa mahdollista.

Opiskelija-asuntoja kysyntä ja käyttöasteet korkealla

Pääosa opiskelija-asuntojen vajaakäytöstä liittyy soluasuntoihin. Taustalla on monta tekijää: Soluasunnoissa muutetaan tiheämmin ja hakijoita asuntoa kohden on vähemmän, jolloin riski hallinnollisen kitkan aiheuttamista tyhjäkäyttökuukausista on suurempi. Valtaosa vaihto-opiskelijoista asuu soluasunnoissa, mikä kasvattaa kevään ja kesän vajaakäyttöä. Soluasuntokantaa on suhteellisesti enemmän pienemmillä opiskelupaikkakunnilla, joissa vajaakäyttö on muutenkin suurempaa.

Koska valtaosa vajaakäytöstä tulee soluasunnoista, asumistuen kiihdyttämä soluasumisen kysynnän lasku heikensi tilapäisesti opiskelija-asuntojen käyttöasteita. Korona-aikana vaihto-opiskelijamäärän vaihtelu heikensi tilannetta entisestään. Sittemmin opiskelija-asuntojen kysyntä on kääntynyt ja vuonna 2022 saavutettiin asumistukiuudistusta edeltävä taso. SOAn tilastotiedoissa 12 jäsenyhteisöltä on vertailukelpoinen tilastosarja kuukausittaisista käyttöasteista vuodesta 2016 lähtien. Vuoden 2022 syksyllä käyttöasteiden asuntopaikkamäärillä painotettu keskiarvo oli mittaushistorian korkein. Vuoden 2023 käyttöasteita ei ole vielä kerätty, mutta ennakkotiedon perustella taso vastaa vähintään edellisvuotta, ellei ole vieläkin korkeampi. Kesällä 2023 monella opiskelija-asuntoyhteisöllä – pieniä opiskelupaikkakuntia myöten – oli ennätysmäärä hakijoita, tarjottavat asunnot loppuivat aikaisin ja moni hakija jäi ilman.

Opiskelija-asuntojen kasvaneen kysynnän taustalla lienee monta tekijää. Inflaatio on heikentänyt opiskelijoiden toimeentuloa, jolloin paine edullisiin asumisratkaisuihin kasvaa. Korkeakoulujen sisäänottomäärät ovat kasvaneet. Opiskelijavalintauudistus on nopeuttanut siirtymiä toiselta asteelta. Suoraan toiselta asteelta siirtyvillä opintojen alku laukaisee varmimmin asunnontarpeen, kun taas välivuotta pitäneet ovat jo saattaneet asettua tulevalle opiskelupaikkakunnalleen. Lisäksi tiukkaan opiskelija-asuntotilanteeseen vaikuttaa myös kansainvälisten opiskelijoiden, etenkin perheen kanssa saapuvien, määrän kasvu.

Opiskelija-asuntojen kysynnän voi ennakoida pysyvän korkeana. Hallitusohjelmassa pyritään lisäämään aloituspaikkoja ja kohdistamaan aloituspaikat vahvemmin ensimmäistä tutkintoaan suorittaville. Opiskelijoiden toimeentuloon tehtävät tuntuvat heikennykset ohjaavat hakeutumaan edulliseen asuntoon. Ainoa näköpiirissä oleva opiskelija-asuntokysyntää heikentävä tekijä on mahdollinen kansainvälisten opiskelijoiden määrään supistuminen.

Opiskelija-asuntojen käyttöasteet ovat jo huipussaan, joten opiskelija-asuntoyhteisöt eivät pysty asuttamaan juurikaan nykyistä enempää opiskelijoita, vaikka asumistukileikkaus ohjaakin opiskelijoita etsimään edullista asumista.

Investointiavustuksen leikkaus estää opiskelija-asuntohankkeita

Hallitus suunnittelee leikkaavansa erityisryhmien investointiavustuksen myöntövaltuudesta yli puolet, mikä heikentää opiskelija-asuntoyhteisöjen edellytyksiä vastata kasvaneeseen opiskelija-asuntokysyntään lisätarjonnalla. Opiskelija-asuntoyhteisöt ovat yleishyödyllisiä toimijoita, joilla on niukasti tuetun asuntotuotannon ulkopuolista pääomaa eikä sitä juuri myöskään kerry. Investointiavustus kattaa korkotukilainan lisäksi tarvittavan rahoitusosuuden, jolloin hankkeita on mahdollista käynnistää ilman ennalta kerrytettyä merkittävää pääomaa. Ilman investointiavustusta opiskelija-asuntotuotanto tyrehtyy, kun omarahoitusosuus uupuu.

Avustusleikkaus on määrä toteuttaa vuoden 2024 talousarviossa, mutta sen vaikutukset näkyvät jo. Investointiavustusvaraukset realisoituvat viiveellä varsinaisiksi myöntövaltuutta kuluttaviksi tukipäätöksiksi. Siksi aiempi varauskanta ja näkymä tulevista myöntövaltuuksista vaikuttavat siihen, voiko Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) antaa edistää hankkeita (varaus). ARA on jo joutunut sulkemaan avustushaun orastavan leikkauksen takia. Seurauksena valmistellut hankkeet eivät pääse etenemään.

Budjettiriihessä leikkausta päätettiin kohtuullistaa rakennusalan kriisin takia: kaavaillun 43 miljoonan euron myöntövaltuuden sijaan vuonna 2024 käytössä on 63 miljoonaa ja leikkaus toteutuu täysmääräisesti vasta vuonna 2025. ARA ei vielä osaa arvioida, milloin avustushaun voisi avata uudelleen. Asuntorakentamisen suhdannetilannetta arvioineen työryhmän raportista[3] paljastuu, että jo varauksen saaneita hankkeita on 170 miljoonan euron avustuksen verran (4400 asuntoa).

[3] Asuntorakentamisen tilaa selvittävä työryhmä (15.9.2023). Asuntorakentamisen suhdannetilanne ja siihen liittyvä toimenpiteiden tarve. Valtiovarainministeriö. VN/25240/2023-VM-3. Saatavissa: https://ym.fi/documents/10623/144208576/Asuntorakentamisen+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppuraportti.pdf/00477314-fdc4-24b2-6a2b-e673adc9281f/Asuntorakentamisen+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+loppuraportti.pdf?t=1695146246742

Näistä tulevalle vuodelle olisi kysyntää 100 miljoonan euron avustuksille (2600 asuntoa). Hakemusprosessiin kertyi ennen haun sulkemista hakemuksia vielä 50 miljoonan euron avustusvaltuuden edestä (1000-1500 asuntoa). 63 miljoonan euron myöntövaltuus jää kauas arvioidusta 100 miljoonan euron kysynnästä ja silloinkin kyse on vain jo varauksen saaneista hankkeista.

Nykytiedon valossa näyttää siltä, ettei uusia varauksia voida ottaa pitkään aikaan. Investointiavustusleikkauksen takia opiskelija-asuntojen lisärakentamisella ei pystytä lievittämään asumistukileikkauksen vaikutuksia juurikaan.

Asumistuen leikkauksella tuskin merkittävää vaikutusta markkinavuokriin

Viime vuosina on valmistunut rutkasti pieniä asuntoja, joista suuri osa on päätynyt vuokrakäyttöön. Kun pienasuntojen tarjonta on kasvanut, vuokrakehitys on pysynyt maltillisena. Vuokrat ovat nousseet selvästi inflaatiota hitaammin, eivätkä vuokranantajat ole voineet viedä kiinteistönpidon ja korkojen kustannusten kasvua markkinavuokriin.

Vuonna 2022 Suomessa oli vajaa miljoona vuokralla asuvaa asuntokuntaa. Vuoden lopussa yleistä asumistukea sai 367 341 vuokralla asuvaa asuntokuntaa, siis päälle kolmannes vuokralla asuvista. Valtaosalla vuokralla asuvista asumistuen saajista toimeentulo supistuu asumistukimuutoksen myötä. Tämä vaikuttaa tuensaajien vuokranmaksukykyyn, ja koska tuensaajat muodostavat merkittävän osan vuokralla asuvista asuntokunnista, sen voisi kuvitella heijastuvan markkinavuokriin. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) tutkimuksessa on analysoitu vuoden 2015 asumistukiuudistuksen vaikutuksia vuokratasoon, ja tulosten perusteella vaikutukset jäivät marginaalisiksi[4]. Tämän perusteella voi olettaa, ettei nyt esitettävillä asumistuen leikkauksillakaan ole merkittävää vaikutusta markkinavuokriin, kuten lakiesityksessäkin arvioidaan.

Näin ollen myöskään asuntomarkkinavaikutusten ei voi olettaa lievittävän leikkausten vaikutusta tuensaajien toimeentuloon.

Yhteisasumisen helpottaminen

Parhaat edellytykset asumismenojen supistamiseksi ovat asunnon jakaminen muiden kanssa. Solu- ja kimppakämpissä vuokrataso jää usein asumistuen enimmäisasumismenojen alle ainakin valtion tukemassa asuntokannassa. Pariskuntien on edullisempaa asua yhdessä kaksiossa kuin kahdessa erillisessä yksiössä. Asumistukeen sisältyy kuitenkin ehtoja, jotka tekevät asunnon jakamisesta vaikeampaa. SOA esittää, että asumistuen leikkausten yhteydessä tulisi helpottaa yhteisasumista.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa tavoitellaan yhteisasumisen helpottamista:

[4] Eerola, E., Lyytikäinen, T., Saarimaa, T., & Vanhapelto, T. (2022). The Incidence of Housing Allowances: Quasi-Experimental Evidence. VATT Working Papers 149. Saatavissa: https://vatt.fi/documents/2956369/136475849/vatt-wp149-the-incidence-of-housing-allowances--quasi-experimental-evidence.pdf/46cfa9bb-6988-800c-0e5e-295a502cb1b2/vatt-wp149-the-incidence-of-housing-allowances--quasi-experimental-evidence.pdf?t=1665557722307

”Opiskelijoiden yleisen asumistuen rinnalle selvitetään ja kehitetään yhteisasumista suosiva ja taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto.”

Rinnakkaiset asumisen kysyntätuet kuitenkin monimutkaistaisivat entisestään opiskelijoiden sosiaaliturvan tilkkutäkkiä ja olisivat käytännössä vaikeita toteuttaa. Asumistuki sopii hyvin opiskelijoiden asumisen tukemiseen. Asumistuki seuraa todellisten asumismenojen kehitystä paremmin kuin niistä kauaksi jälkeen jäänyt asumislisä, eikä asumistuki katkea tukikuukausiin sidotun asumislisän tavoin kesäksi – kuten ei asuminenkaan. Asumistuessa on yhteisasumista hankaloittavia elementtejä, mutta ne ovat korjattavissa täsmätoimin. Yhteisasumista edistävät toimet ovat tehtävissä ja ne tulisi tehdä asumistukea kehittämällä.

Asumistuen raju leikkaus voi pakottaa monet opiskelijat jakamaan asunnon muiden kanssa, kun toimeentulo ei riitä kattamaan muiden, toiveita vastaavien asumismuotojen kustannuksia. Jos halutaan aidosti kääntää yksinasumisen pitkäaikaista trendiä, on yhteisöllisestä asumisesta tehtävä suositumpaa. Osalle opiskelijoista yhteisöllinen asuminen ei ole olosuhteiden sanelema pakko; yhteisöllisen asumisen polku on olemassa. Yhteisöllinen asuminen ei välttämättä ole aluksi ensisijainen valinta niilläkään opiskelijoilla, jotka myöhemmin siihen hakeutuivat. Pikemminkin yhteisölliseen asumiseen päädytään vaihtoehtojen puuttuessa, mutta positiivisten kokemusten myötä siihen tykästytään ja hakeudutaan jatkossakin.[5] Jos siis yhteisöllisen asumisen suosiota halutaan lisätä, on parannettava yhteisöllisen asumisen kokemusta.

Moni opiskelija vierastaa muuttoa samaan asuntoon entuudestaan tuntemattomien kanssa. Sen sijaan useampi voisi olla valmis muuttamaan kimppakämppään kaverin tai kavereiden kanssa – nuorista 35 prosenttia pitää tätä sopivana vaihtoehtona[6]. Yleisessä asumistuessa yhteinen vuokrasopimus johtaa automaattisesti yhteiseen ruokakuntaan, mikä on vaikeuttanut kaveriasumisen tarjoamista. Kaverikämppien tarjoamista helpottaisi, jos asuntoa voisi hakea yhdessä kaverin kanssa ja solmia koko asunnolle yhteisen vuokrasopimuksen.

Ennen asumistukimuutosta yhteisellä vuokrasopimuksella vuokrattavat kaverikämpät olivat vaihtoehto yksin asumiselle tai solulle. Asumistukimuutos vaikeutti asunnon jakamista kaverin kanssa. Yksityiset vuokranantajat eivät välttämättä suostu erillisiin vuokrasopimuksiin. Yhden päävuokralaisen ja alivuokralaisten mallissa päävuokralainen kantaa vajaakäytön riskin. Opiskelija-asunnoissa erilliset vuokrasopimukset järjestyvät, mutta erillisten vuokrasopimusten takia asunnot vapautuvat pääosin huone kerrallaan. Siksi kokonaisia asuntoja vapautuu harvoin tarjottavaksi yhteistä asuntoa etsiville kaveruksille. Yhdellä yhteisellä vuokrasopimuksella vuokrattavat kaverikämpät ovat käytännössä poistuneet opiskelija-asuntotarjonnasta.

Asumistukilain muutoksella voitaisiin helpottaa kaveriasumista. Siksi SOA esittää lisäystä asumistukilain neljännen pykälän ensimmäiseen momenttiin:

---

[5] Lehtoruusu, L. (2019). Opiskelijoiden asumispolut Suomessa. Diplomityö. Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitos. Saatavissa: https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/41436

[6] Myllymäki, T., Sandqvist, S., Aho, P., & Strandell, A. (2021). Nuorten asuminen 2020: Kyselytutkimus. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:8

Samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt kuuluvat samaan ruokakuntaan. Eri ruokakuntaan kuuluvat henkilöt, jotka hallitsevat osaa asunnosta erillisen vuokrasopimuksen tai sitä vastaavan hallintasopimuksen perusteella tai jotka on hoitosopimuksella sairauden tai vamman perusteella sijoitettu ruokakunnan hoidettaviksi tai jotka ovat täysi-ikäisiä ja jakavat asunnon muuten kuin tämän lain 5 §:n mukaisina avopuolisoina. Tässä laissa asumistuen saajalla tarkoitetaan kaikkia ruokakunnan jäseniä.

Lisäyksen myötä yhteinen vuokrasopimus ei automaattisesti johtaisi yhteiseen ruokakuntaan silloin, kun kyse on asumisesta kämppäkaverin kanssa. Avo- tai aviopuolisot sekä suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa olevat sukulaiset muodostaisivat edelleen yhteisen ruokakunnan asumistukilain 4.2 § mukaisesti. Asunnon jakavat täysi-ikäiset sisarukset eivät muodostaisi yhteistä ruokakuntaa.

Muutos mahdollistaisi kaverikämppien tarjoamisen opiskelija-asuntokannassa. Samoin se voisi lisätä kaverikämppien kysyntää ja tarjontaa vapaarahoitteisessa vuokra-asuntokannassa, sillä vuokranantajan riski pienenisi yhteisen vuokrasopimuksen myötä, eikä päävuokralainen joutuisi kantamaan alivuokramallin riskiä.

Muutoksen ei pitäisi lisätä asumistukimenoja – päinvastoin. Jos muutos tekisi kaverikämpistä nykyistä suositumpia, useampi saattaisi hakeutua tähän edulliseen asumismuotoon, mikä vähentäisi asumistuen tarvetta.

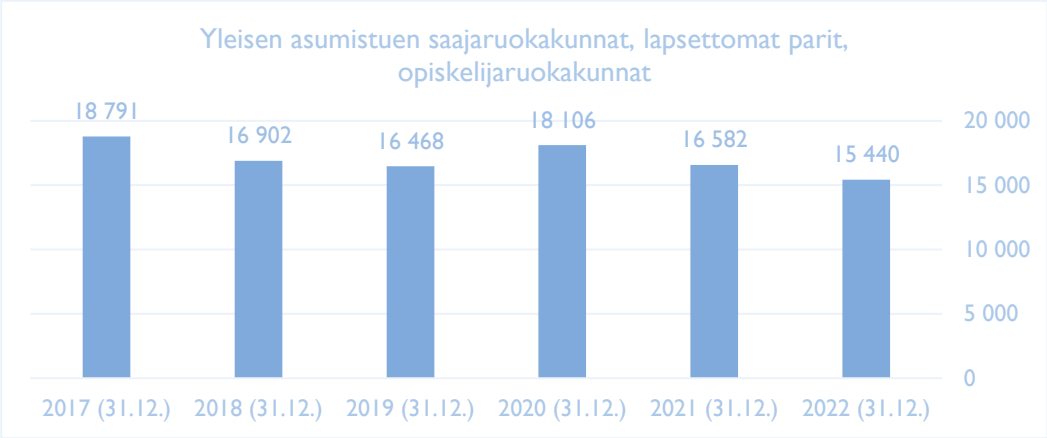
Muutos lisäisi avoliittotulkintojen tarvetta. Kun yhteinen vuokrasopimus johtaa automaattisesti yhteiseen ruokakuntaan, yhteisellä vuokrasopimuksella asunnon vuokranneiden välistä suhdetta ei ole tarvinnut arvioida. Ennen opiskelijoiden asumistukimuutosta vuonna 2017 oletettiin virheellisten avoliittotulkintojen vaikeuttavan kimppa-asumista. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan virheelliset tai hakijaruokakunnan ilmoituksesta poikkeavat ruokakuntatulkinnat ovat jääneet marginaaliseksi ilmiöksi.

Lain esitöissä olisi myös täsmennettävä, miten asumistuessa huomioitavat asumiskustannukset jaetaan asukkaiden kesken silloin, kun kukin muodostaa oman ruokakuntansa. Jako voisi perustua esimerkiksi kunkin käytössä olevan tilan pinta-alaan tai jakautua tasan asukkaiden kesken. Asumistukilain 8 a §:ssä (Ahvenanmaalaisen opiskelijan oikeus asumistukeen) on jo esimerkki kustannusten jakamisesta, jos vuokrasopimus on yhteinen.

Ruokakuntakohtaisuuden osittainen poisto nuorilta

Asumistuen ruokakuntakohtaisuus todennäköisesti myöhentää asumistukea saavien parien muuttoa yhteen. Vaikka yhdessä asuminen olisi erillisiä asuntoja edullisempaa, yhteinen tuki voi edellyttää syvempää taloudellista keskinäisriippuvuutta, kuin mihin nuori pari olisi vielä suhteessaan valmis. Kelan asumistukitukitilastoissa asumistukea saavien lapsettomien opiskelijaparien määrä on supistunut yli kolmella tuhannella vuodesta 2017 (17,8%)[7].

[7] Kela, tilastotietopalvelu. Yleisen asumistuen käsittelyjärjestelmästä muodostetut tilastointitiedostot (kokonaisaineisto). [verkkojulkaisu]. [Viitattu 25.8.2023]. Saatavilla: https://raportit.kela.fi/linkki/93031216

Pariskuntien yhteen muuttamisen helpottaminen olisi perusteltua. Yhdessä asuminen on edullisempaa, mikä tukisi toimeentuloa ja mahdollisesti pienentäisi asumistukimenoja. Opiskelijabarometri 2022 -aineiston perusteella kumppanin kanssa asuvat tuntevat solu- ja kimppa-asujien tapaan itsensä harvemmin masentuneeksi tai alakuloiseksi kuin yksinasuvat ja tuntevat useammin läheisyyttä toisiin ihmisiin. Aikaisemmalla yhteen muuttamisella voisi myös olla vaikutusta syntyvyyskehitykseen.

Kela on arvioinut, että ruokakuntakohtaisuuden poistaminen olisi kallista eikä tulonjakovaikutuksiltaan tarkoituksenmukaista. Tuen piiriin tulisi sellaisissa talouksissa asuvia, joissa toisella aikuisella on riittävät tulot asumismenojen kattamiseksi[8].

Lakiluonnoksessa esitetään asumistuen poistamista omistusasunnoissa asuvilta. Hallitusohjelman mukaan asumistukeen ollaan palauttamassa varallisuusraja. Muutokset lievittäisivät tuen epätarkoituksenmukaista kohdentumista, jos tuesta tehdään osittain yksilökohtainen (ruokakunnan koko vaikuttaa mutta tuloja ei lasketa yhteen). Myös muutoksen rajaaminen nuoriin, joihin ruokakuntakohtaisuuden ongelmat etupäässä liittyvät, pienentäisi kustannusvaikutusta. Sosiaalibarometrin 2021 tulosten mukaan 59 % vastaajista katsoi, että asumistuen tulisi olla yksilökohtaista alle 25-vuotiailla ja opiskelijoilla.[9]

SOA esittää, että viimeistään varallisuusrajojen valmistelun yhteydessä selvitetään, miten osittainen nuoriin rajattu yksilökohtaistaminen vaikuttaisi asumistukimenoihin.

Suomen opiskelija-asunnot SOA ry:n puolesta,

Lauri Lehtoruusu
Toiminnanjohtaja

[8] Kurki, P., Pyy-Martikainen, M. (23.9.2012). Asumistuki yksilölliseksi? Tutkimusblogi. Sosiaaliturvauudistus-blogisarja. Kansaneläkelaitos. Saatavissa: https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6169

[9] Eronen, A,, Heinonen, H-M., Järvinen, A. Laatu, M., Londén, P., Peltosalmi, J. (2021). Sosiaalibarometri 2021: Toimeentulotuki ja asuminen. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Helsinki 2021. Saatavissa: https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2021/05/SOSTE_Sosiaalibarometri_2021_osa-5-toimeentulotuki-ja-asuminen.pdf